

LA VERITAT

Tench, ja fa estona,
Un cayre flach
Y es, que fent gloses
Me buit es cap:
No pint floretes
D' enamorats,
No fás cap oda
A n' es Gargal;
Sa paya enrera,
Vatx á n' es grá;
Y sens respectes
Al què dirán,
Encomanantme
A Deu y als Sants,
Una á s' encruya
S' altra á n' es may,
Agaf sa ploma
Tris, trás, tris, trás,
Y dich, en plata,
La veritat.

Moltes vegades
M' he preguntat:
¿Quin bé puch trèure
De criticar
Misèries, vicis
Molt arrelats
Y costums veyes
Més que es pastar?
Si el mon es farsa,
Si vá girat,
¿Un fuy de glòses
L' adressará?
Els qui se creguin
Que los retrat
No m' podrán veure.....
¿Y axò que hi fá?
Sa méua crítica
No es personal
Sols dich, en plata,
La veritat.

Llops me roëgan
Sòls en pensar
Que, en porros-fuyes
Y ferfalans,
Fonen ses dones
Un dineral,
Y se desfressan
Cada girant,
Y apar que sían
De ¿qui ha dalt?
Y si se casan
Amb un bòn Jan,
Ni pa ni pasta
Hi ha que los bast.....
Moltes d' aquestes,
Dinés ventats,
Dins un Hospici
Solan parar.
Axò es, en plata,
La veritat.

Estich dins brases
Eu veüre 'n tants
Que se passetjan
Barret ben alt,
Que los fá nòsa
Tot per passar;
Y si tornassen
Lo mal guanyat,
En romandrian
La major part
Sens pala, forca
Ni á hont ventar.
Jò 'en sé de pòbres
Que hu han süat,
Y tal vegada
Mòren de fam....!
Veis aquí perque
No puch callar
Y dich, en plata,
La veritat.

Pèrt sa xaveta
Quant sent contar
Que els qui solien
Anar cada any
A sa Font Santa
O ran de mar
Duguent un còvo
Devant, devant,
Per fér un pòbre
Pa 'bm caritat,
Ara en carruatge,
Per pa y per sal,
A ses casetes
Van á folgar;
Y están, de deutes,
Ben ofegats.....
Per bé que digan
Fá mala sanch.
Axò es, en plata,
La veritat.

Tench dins s' oreya
Es cuch malalt
De sentir crides
De llibertat;
Els qui la venen
Son els esclaus,
Y els qui la compran
¿Qué tal serán!
Uns y els altres
Van uys tapats,
No tenen eyme,
Ni creurán may
Que son s' escala
D' encortinar,
Que cercan llana
Y los tondrán;
Ni hi ha qui 'ls trèga
Es gat des sach.
Axò es, en plata,
La veritat.

Me fan agrura
Cèrts poys inflats
Que, amb artimañes
Que tothom sab,
Han fet de pedra
Casas amb archs.
¿Cuantes hisendes
S' han congriat
Dins cèrta casta
De sociedats!
¿Cuantes Empreses
Han fet naufrag
Però salvantse
Sos majorals!
¿Y els accionistes?
Gent á la mar.....
Tal moda s' usa
D' aná endevant...
Que... axò es en plata
La Veritat.

Veig de Lleó tretze
La Santidat
Que 's destexina
P' els cristians:
Ell bé predica
Unió y pau;
Ell bé destría
Als lliberals
Dels qui á l' Iglesia
Son feèls constants.....
Pués no 'l s' alcoltan,
Pués no 'n fan cás,
Tothom es Papa,
Tothom fá cap.....
Y aquests cismátichs
De mal lleñam
Al Masonisme
Van engrexant.
Veis aquí, en plata,
La Veritat.

Sé que, tal vòlta,
Cualcú 'm dirá:
Que tots els hòmes
Som fiys d' Adam,
Que veim sa busca
Dins s' uy vehinat
Y dins es nòstro
Hi ha un llenyam;
Que som de tèrra,
Que es milló cau,
Que ningú 's troba
Sense pecat....
Y jò dich sempre
Que si servam
Es llum dret, s' òli
No 's vessará.
Y amb aquest gèni
M' han d' enterrar;
Diguent, en plata,
La veritat.

PATRONS DE LA SETMANA

Día 17.—Sant Antoni de Viana, Abat.

Va naxer Sant Antoni, á mitjan sigle III, á Egipte de pares molt nobles, que 'l criaren en lo sant temor de Deu; era ben jovenet com los perdé y heretá tots sos bens. Un día qu' era á l' Iglesia va sentir aquelles paraules de lo Evangeli: «*Si vols esser perfet ven tot quant tens y donau tot per amor de Deu, á n' els pobres*» aquestes paraules li paregueren just si fossen dites per ell: ben resolt surtí de l' Iglesia, va repartir ses riqueses á n' els pobrets y començá á servir á Deu ab tant d'afany, que, després dels bens de la terra, sa vida prest fonch la d' un angel, tan gran era sa puresa y amor á Deu. Fonch admirat de tothom per sa paciència, mansuetut, misericordia, humildat... no sabia veure una virtut en son pròxim que no fes tot quant sabia per enriquir ab ella son cor. Era extraordinaria sa penitencia: casi sempre vetlava fent oració, jeya en terra broxa, menjava un poch de pa ab sal, y estava dos ó tres dies y tot sense tastar res. El dimoni no pogué sufrir tanta virtut y comensá á fer quantre ell una guerra terrible, no hi hagué torment y temor que no fes passar á n' aquella ánima; però el Sant sempre ab l' oració, la penitencia y la senyal de la creu el va vencer. Per servir encare millor á Deu, s' en aná á viure dins una cova en lo més desolat d' un desert, y allá també li va comparexe 'l dimoni, y, ab furia de lo infern, l' emprengué quantre son cos, ja que no poria fer gens de mal á sa ánima, y 'l maltractá fins á dexarló per mort: però sempre fou en va, porque Deu estava ab el Sant. Prest s' escampá per tot lo mon el perfum de tantes virtuts y enrevoltá al Solitari un grandíós estol d' ánimmes que volían aprende á servir á Deu. Aquells dexebles se feren celles prop de la cova del Sant y axí començá l' orde hermitana de Sant Antoni. Parlantlós del dimoni los deya: «*Creyme jermans, el dimoni te faredat á l' oració, al dijuni, á l' humildat y sobre tot á l' amor de Deu y fuig espantat de la senyal de la creu; no li tengau por idó.*» Va fer molts de miracles; s' en conta un que prova ben á les clares son bon cor: va veure un porch que malalt no poria caminar, y, compatit, li feu la senyal de la creu demunt ell y quedá curat. Ple de merits y virtuts, á l' edat de cent cinch anys, enrevoltat dels seus estimats dexebles aná á rebre la pauma per les victories qu' havia guanyat al mon, carn y dimoni. No se sabia ahont estava enterrat son cos; però des cap de molt de temps Deu ho volgué mostrá á un noble francés, qui 'l dugué á sa terra. Succedí qu' atormentava molta gent un mal anomenat *foch sagrat*, y molts d' els qu' invocaren á Sant Antoni en foren curats y llavò comensaren á dirli *foch de Sant Antoni*.

Molta devoció li han tenguda sempre els mallorquins; no hi ha vila ni llogaret ahont no hi tenga una capella; viles com La Pobla el tenen per patró; casi per tot l' obrería de Sant Antoni ajuda molt á n' el culto, y per tot li fant tota casta de festes. Els pobles el veneran com advocat del bestiar, y per això en surtir de l' ofici es fan corregudes, y 'l ministre de Deu benehix als animals porque Sant Antoni los quart de perill y de desgracies.

Fins fa poch á ciutat se rifava un porch gras, y se feya una bona llimosna á n' els pobres de la Misericordia; un temps á la revetla se feyan fogarons, porque el Sant també allibera de foch. Però lo millor de tot es qu' allibera de les tentacions del dimoni.... ¿Cuants de devots se recordan de passarli un Pare nostro quant tenen qualca tentació? Lí fan una promesa, quant tenen un animal que va xerech, ó té una cama rompuda, y ja no hi tornen pensar pus... son com aquells que díu la cançó:

«*Sant Antoni, una missa!
Sant Antoni, dues, tres!!...
Com se mula está curada,
Sant Antoni... no hi ha res.*»

Día 20.—Sant Sebastia, martir.

Fill de pares italians molt nobles, desde jovenet fonch soldat de l' Emperador Diocleciá un dels qui perseguiren als cristians ab més furor) que l' estimava molt per sa noblesa y bondat, y 'l feu general del primer de sos exèrcits. Cristiá de vida exemplar, de fe resolta y zel apostólich, feya molt de bé als pobres cristians, los defensava quant poria, los aconsolava en les presons, los feya girar els ulls á n' el cel, y dava coratge als poruchs per sufrí uns torments que prest tornarian goigs celestials. Entre els qui li deuen la glòria del martiri foren els Sants germans March y Marcellí; ab l' oració torná la veu á l' esposa d' un carceller. Prest se saberen aquestes coses y l' acusaren al Emperador que s' entristí, porque l' estimava, el fé comparexer devant ell y prová ab amanasses y promeses afalagadores de ferló renegar del cristianisme; però fou en va. Enutjat, maná qu' el fermanessen á un abre y li tirassen fletxes fins qu' hagués espirat: triá per botxins uns negres, homos cruels, sense cor, els millors tiradors de son exèrcit, allá ahon posavan la vista s' hi aficava una fletxa: cumpliren bé l' encarrech, tothom creya qu' era mort. Una santa dona, anomenada Irene, aná á recullir son cos per soterrarló y se temé qu' encare era viu: el cuydá ab l' amor d' una filla y el respecte que tenían els primitius cristians á n' els sants martirs y el Sant se curá. Un día surtí á camí á l' Emperador, y ab una santa llibertat que només poren tenir aquells qui no temen als homos, y saben que si perden la vida guanyan la benaventuransa, el reprengué per ses iniquitats y per l' injusticia ab que maltractava als cristians: sorprés y enfurit Diocleciá que 'l mort, creya maná que l' agotassen fins á aspirá y axí se va fer; tiraren son cos dins una clavaguera; però el Sant aparagué á la cristiana Lucina, mentres dormía, y li digué que volia reposar ab los altres martirs; lo hi dugueren, y per axò aquelles catacumbes s' anomenan de Sant Sebastia.

També els mallorquins li han tenguda molta devoció: desde temps inmemorial es Patró de Ciutat y de Pollensa; però aumentá aquesta devoció quant, á mitjan sigle XVI, Suriavischí, Ardiaca de Rodas, qui fugia de la persecució dels mahometans ab la relliquia d' un bras del Sant, cap á Espanya, s' hagué d' aturá á Mallorca; pasat el temporal s' en volgué torná y no fou possible fer caminar el barco, y axí se conegué que Deu volia que romangués aquí. A les hores omplía á Mallorca de dol una peste terrible, se feu processó ab la relliquia y s' espessá; de llavonses ensá el tenim com advocat quantre

la peste. Avuy en día es fa gran festa á la Seu, hi van els retgidors, y á la Sala se posa l'imatge del Sant, còpia del magnífich cuadro de Vandick que trobá á Madrit y regalá á l' Ajuntament un bon mallorquí.

¡Cuants n' hi ha, avuy en dia, á qui fa vergonya el coratge ab que nostron Patró confessava la fé de Cristo devant sos perseguidors! Molts tenen per una afronta el pareixer cristians y s' afluxan de fer obres bones per por de que los tengan per *beutos*! May mos hem d'empagahir de treure la cara per Deu aquesta es l'honra verdadera qu' hem de demanar al Sant Patró: qu' el seu Poble en tot temps siga digne d'ell.

F. F.

¡POBRE VILA!

(Correspondencia d' Inca)

«Al cap y á la fi, después de cuatro ó cinch años de cap-pensada, el nostro Ajuntament ha posat fil á la guya comensant ses obres des nou Mercat per bestiar. Ja era hora.

Y, no sols axò, sinó que alguns associats van á gastar-sé 16,000 pessetes amb un *velodromo*.

Plassa de toros ja 'n tenim, encara que lletja y perillosa, per cual motiu, antañ, ferem els tancats, per bregues de cans y bous, en mitj de plassa, su devant la Sala, basta estiguessin prohibits p' el Sr. Governador aquesta casta de divertiments. ¡Els balcones s' esbucaven!

¡Oh! A sa nostra vila, (dexant de banda es ram de policia urbana que se troba á sa mateixa altura que en la capital) hey mancan coses propies de tota població ilustrada, pero, ... no son gayre: edificis fets de planta per Escòles Municipals; fondes ben adesades; una gran vía desde s' Estació dreta á n' es *Pou d' en Morro*; una fábrica de gas; una Cortera espayosa; un Matadero; una Presó per sers racionals; y, sobre tot un... (heu direm un altre día.) Pero, en camvi tenim sis ó set sociadats polítiques y de recreo, ab forsa de cassinos, ... mentres qualche pobre miserable, per falta de redòs dorm aquest ivèrn davall una porxada.

Respecte de sa Presó p' els encausats que no duen roba demunt, no hey ha cap *caner* que hey volgués alojar el seu animal; y axò que han millorat molt ses *condicions higièniques*; ara hey ha secretes y casi, casi devés mitj día hey guayta es sol, d' estiu. Valga que, en quant á s' higiene moral, el dormitori de ses dones y els fondets, dels homos están paret mitjera amb l' Iglesia del ex-Convent de Sant Domingo, y senten tocar ses misses.....

Des Santuari en el puig de Santa Magdalena, no en parlem per no dirhó tot avuy; ni de s' antich Hospital casi esfondrat y convertit en Mercat des Cañom, devora sa bòal que serveix de Matadero.

¡Pobre vila d' Inca! si no fos per alguns bons catòlics no contaminats per l' enmatsinada política, que comensan á comprendé que la jovenèa sana, quant surt de la Iglesia, necessita expansió, necessita un albèrch aposta per podershi replegar y entretenirse bé y honestament qualche vetlada, en lloch de pegar de bot y boley dins cèrts xibius ahont lo manco dolent que hey aprendien es beure, jugar á interés y arreglar l' España flectomant (Sia dit sens ofensa per ningú).

No los será difícil als homos honrats y de ca-seua trobar un casal aposta per reunirhí sos fills, alluñantlos dels mals paratjes, ahont, casi por forsa han de caure en la tentació. ¡Sería vergoñós que sa nostra afamada vila tengué mèdis y doblés per tancats, velodromos y salas de ball y jochs, y no 'n tengué per procurar bon past y catòlich recreo y enseñansa al jovent inespèrt! ¡Sería molt de plañer que l' antig Hospital ó l' exconvent de Sant Francesch, ahont ja hey ha establides ses monjes de la

Caridat, no poguésin approfitar-sé axí com desitjan ha estona els homos de señ que estiman als desgraciats...!»

ABDON X. JANER.

MALLORCA DOMINICAL, amb aquest assumto, á pregs del seu discret y actiu corresponsal, s' honra alsant la veu als bons inqueros per á que unintse á ses molt dignes Autoridats locals fassin un esfors procurant realizar millores (á més de les acordades per l' Ajuntament día 22 del més passat) un redòs gremial d' obrers catòlics; (ja que ses associacions piadoses van amb auca). Una Presó ab ses corresponents separacions segons edats y secsos y graus de dolentia, ample y oretjada; desde la cual els reclusos pujan cumplir els preceptes imposats per nostra Mare l' Iglesia; y sobre tot un establiment benèfich ahont els veis desamparats y els malalts sense recursos pujan predehi redòs, aliment y consol.

Bons inqueros: voler es poder; y tot sacrifici en favor dels pobres desgraciats y del augment de la nostra fè catòlica, estaune segurs, tendrá sa recompensa aquí en la terra y llavò *allá dalt*.

La Propaganda Católica de Palencia

Hemos recibido la visita, que con el mayor gusto resolvemos, de la publicación semanal que así se titula. Es la mas antigua de España, excepto *La Cruz*, y sus 30 años de vida la acreditan de veterana en la milicia del periodismo sano.

Por persona conocedora del movimiento católico de aquella provincia, y que ejerce en esta un elevado cargo oficial, sabemos que á dicha publicación se debe, entre otros bienes, la fundación de un Círculo de Obreros Católicos donde funcionan con regularidad y desahogó las Secciones de Enseñanza, Socorros mútuos, Caja de ahorros, Biblioteca, distracciones honestas, etc. etc. gracias al apoyo moral y material que personas pudientes dispensan á dicho Círculo, mereciendo citarse para que sirva de ejemplo, entre otras, la subvención de 1500 petas anuales que satisface la Diputación Provincial.

Hora sería de que en Palma de Mallorca, los nobles, caballeros, las personas de respetabilidad, las autoridades, todos los que hacen alarde de catolicismo purísimo, y visten levita, y tienen carruaje, mandasen detener éste á la puerta del Círculo establecido en el Call, se dignasen visitar aquellos abandonados salones, examinasen el estado de su caja y..... obrasen en consecuencia.

Porque, lo hemos dicho muchas veces, y no nos cansaremos de repetirlo: «*Obras son amores y no buenas razones.*»

RONXETA

—Huela, Batista ¿qu' hey ha de nou?

—Res, homo, he vengut á veure sa *corrida de Reys*, á sa plassa de toros.

—¡Virolla! ¿Per hont-se-vuya en fan de franch.... y véns á tirá un real, aquí?

—No me sab greu gastá, si se cosa heu val. Estich cansat de veure *Reys beldufenchs*; com á cristiá m' empagaesch de cèrts *bufonades* y grosseries duites sense tò ni sò; me dona (com deya es vicari des meu poblai) pena, qu' es misteris de la nostra Santa Fe sien profanats per quatre pagessos tavernaris; se me fritx sa sanch, que un passatje bíblich sía representat per gent sense cultura, gent que, per s' afañ de fér riure, s' oblida des *papé* que representa; y per afegitò *colla* hi ha dirigida per cèrt personatge *bíblich* protestant que....

—¡Huey, estimat! Afiquet á sa Plassa de Toros y....

—¿Qué?

—Qu' hey trobarás un *real* de lo mateix.

BRAULIO.